
LE CLÉZIO'NUN OURANÍA'SINDA YANMETİNSELLİK*

Paratextuality in Le Clezio's Ourania

Kamil CİVELEK

Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı
ckamil@atauni.edu.tr

“Kitap okumayı da severdi ve ben gerçekliğin bir sır olduğunu ve insanın ancak hayal kurarak dünyaya daha yakın olacağını ondan öğrendim.”**

Abstract

The aim of this study is to analyze Ourania by Le Clézio with its classifications that form the content, their articulations to each other, and their signification and to determine the structure of the novel by using elements of the text through semiotic analysis.

Key Words: *Le Clézio, paratextuality, épitexte/péritexte, structure and division textual.*

Özet

Bu çalışmanın amacı yazınsal göstergebilimin çözümlemelerinden yola çıkarak, Le Clézio'nun “Ourania” adlı romanını metin çevresi öğelerden (fr. périphérie du texte) genel yapısal düzenini belirlemek ve içeriğini oluşturan bölümlenmeleri, birbirlerine eklemelerini ve anlamsal boyutlarını irdelemektir.

Anahtar Sözcükler: *Le Clézio, yanmetinsellik (fr. paratextualité), metin çevresi, yapıt çevresi, metin yapısı, bölümlenme.*

GİRİŞ

Yazı'nın anlam evreninin, biçimsel kurgu eşliğinde yeni değerler kazanması gerçeğinden hareketle, yazınsal türler arasında en varsıl çalışma alanını romanın sağladığını söylemek yanlış olmasa gerek. Biçim ile içeriğin uyumunun ürünü olarak da değerlendirilebilecek olan roman türü, şüphesiz bir bildirişim aracı olarak gücünü bu ürünü oluşturan göstergelerin ve birimlerin eklemelerinden alır.

Dilsel bir ürün olarak her yazınsal yapıt, metin düzeyinde kendine özgü biçimsel ve anlamsal çeşitli özelliklere sahiptir. Bu bağlamda, Michel Butor, *Roman Üstüne Denemeler*'inde “yazar, yapıtını bütün anlatış biçimleri açısından denetlemeli; bir heykeltcinin, heykelini, fotoğrafının çekilebileceği her açıdan düzenlemesi ve bu açıları birbirine bağlayan hareketi ayarlaması gibi, yazar, da bu değişik anlatım biçimlerinin sorumluluğunu üstlenmelidir.”¹ derken, bir yandan romanın yapısının ve

düzenlenmesinin önemini vurgulamakta öte yandan yukarıda söylediklerimizi desteklemektedir. Bu bağlamda *Ourania*² okuru için farklı ve varıl bir yapının/yapılanmanın özelliklerini sunar.

Bu çalışmada, Le Clézio'nun *Ourania* adlı romanı, Gérard Genette'in ilk önce *Palimpsestes*³ adlı kitabında aşkınmetinsellik (fr. transtextualité) başlığı altında ele alıp tanımladığı, daha sonra kuramsal çerçevesini ve çözümlemelerini *Seuils*⁴ adlı kitabında geliştirdiği *yanmetinsellik* (fr. paratextualité) bağlamında çözümlemek amaçlanmıştır. Yaklaşım ile ilgili araştırma ve *Ourania*'yı okuma sürecinde yapının Fransızca ve Türkçe baskılarını birlikte göz önünde bulundurma gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, değerlendirmeler, özgün ve çeviri baskılar göz önüne alarak yapılmıştır.

Bütüncü alanını böylelikle belirledikten sonra yanmetinsellik kavramı üzerinde durmak yerinde bir tutum olacaktır. Genette yanmetinsellik kavramını kısaca “*bir metnin diğer bir metne eşlik etmesi ya da diğer bir metinde sunulması*” olarak tanımlar. Bu eşlik etme ve sunulma durumunun ise “*başlık, alt başlık, ara başlıklar, önsözler, sonsöz, uyarı yazıları, öndeyiş, sayfa kenarında, altında, sonunda yer alan notlar; başsözler; resimler; tanıtım yazısı (fr. prière d'insérer)⁵, şerit, giydirilmiş kapak ve metne bir çevren (değişken) sağlayan ikincil türden diğer işaretler, el yazısı ya da değişik yazı imleri ve bazen resmi ya da yarı resmi bir yorum*”⁶ eşliğinde gerçekleştiğini vurgular. Ancak Genette daha sonra yanmetinselliğin iki temel alanda oluştuğunun altını çizer: *metin çevresi* (fr. péri-texte) ve *yapıt çevresi* (fr. épitexte)⁷. Bir başka deyişle, yanmetinsellik, metin çevresindeki ve yapıt çevresindeki öğelerin toplamına eşittir. Bu noktada çalışmanın, yanmetinselliğin metin çevresi alanıyla sınırlandırıldığını belirtmek yerinde olacaktır.

Metin çevresi alanı ile ilgili olarak Philippe Lane'da “*kitabın hangi seri ya da diziden çıktığı, kitabın kapağı, yazarın adı, başlığı, başyazı, ithaf, önsöz, ara başlıklar ve dipnot ya da başka türden notlar*”⁸ içeriğini ekler.

Ourania'nın biçimsel yapısına ve bu bağlamda özgünlüğü üzerine söylenecek en önemli şey yukarıda Genette ve Lane'dan alıntılanan içeriğe uygun olarak yanmetinsellik açısından birçok özelliği aynı anda yansıtmasıdır. Nitekim yapının oluşumuna eşlik eden “*sunu, başsöz, bölüm ve altbölüm başlıkları, ekler ve içindekiler*” açısından varıl bir içerik bulunmaktadır. Yukarıda ele alındığı üzere *metin çevresi* öğelerin belli bir

sıralanışı, dolayısıyla bir düzeni içerdiği bu düzeninden de baskı düzenini belirlediği unutulmamalıdır. Bu nedenle, metin çevresinin bu oluşturanlarını baskı düzeni çerçevesinde değerlendirmek gerekir.

Her ne kadar ilk bakışta aynı gibi görünseler de bir yapıdaki baskı düzeni ile bölümlenme düzeni birbirinden farklı özellikler gösterebilir. Baskı düzeni, birbirini izleyen başlıklar ya da farklı uygulamalar (bu bağlamda en çok kullanılan yöntem olarak ‘beyazlık’tan söz edilebilir, rakamları ya da Romen rakamlarını kullanmak, vb. gibi). Bölümlenme söz konusu olduğunda anlatı evreninin öngördüğü (aslında burada yazarın anlatımsal ‘strateji’si söz konusudur.) farklı uygulamalardan söz edilebilir.

1. BASKI DÜZENİ

Kapak:

Ourania’nın Fransızca ve Türkçe baskıları karton kapaklı (fr. broché)’dir. Fransızca baskı, Gallimard Yayınları “Beyaz”⁹ (fr. Blanche) diziden 2006 yılında çıkmıştır. Türkçe baskı ise Aysel BORA çevirisiyle Merkez Kitaplar tarafından yine 2006 yılında yayınlanmıştır. Fransızca baskının ön ve arka kapakları serinin içeriğine uygun olarak basılmıştır. Ön yüzde yazar, yayınevi, romanın (büyük harflerle) adı ile tür (roman) sınıflamasına ilişkin tanımlama ve dizinin bilindik “nrf” kısaltması bulunmaktadır. Arka kapakta ise romanın 22. sayfasından yapılmış bir alıntı, yayınevinin romanın konusuna ilişkin kısa tanıtım yazısı ve yazarın adı ile soyadının baş harflerinden oluşan “J.M.G. L.C” kısaltması yer almaktadır. Çeviri baskının kapağında ise aynı unsurlar - ancak romanın adı ilk harfi büyük diğerleri küçük olmak üzere - yer almakla birlikte bu kez yayınevinin görüş alanında palmiyeler ve denizin yer aldığı kemerli İspanyol tarzı bir veranda resmi eklenmiştir. Arka kapakta ise romanın konusuna ilişkin tanıtım yazısı ile birlikte, Şubat 2006’da Alexandre Fillon tarafından Lire dergisinde yayınlanan yazısından alınmış yorumsal bir alıntı vardır.

Görüldüğü üzere kapak, yapıt çevresi alanı ile metin çevresi alanını birleştiren bir öğedir. “Her kitabın kapağı vardır ama kitabın kapağı bir dipnot, önsöz ya da sonsöz kadar metnin anlaşılmasında bir işlev taşımaktadır. Bazı kitap kapakları metnin içindeki bir kahramanı, uzamı, olayı betimleyebilir. Bu türdeki bir kapağın metnin içeriği ile ilişkili olduğu söyleyebiliriz.”¹⁰ Bu bağlamda özgün baskı ile çeviri baskı arasında temel bir ayrım söz konusudur; yapıt çevresi ve metin çevresi alanlarıyla ilgili olarak çeviri baskıda ticari türden kaygılar çok daha fazla gözetilmektedir. Her iki kapak açısından bakıldığında, yayınevlerinin okur üzerinde yaratmak

istedikleri etkiler birbirlerinden çok farklıdır. Ve bu durum kendi bağlamları için doğaldır.

Sunu (fr. dédicace)

Meksikalı yazar Luis González¹¹(1925-2003) ithaf edilmiş bir sunu yer almaktadır: “*Don Luis Gonzales'in anısına*”.

Başsöz (fr. épigraphe)

İngiliz Protestan papazı ve püriten ilahiyatçı John Owen (1616-1683)'nun 19 Nisan 1649'da Yüksek Parlamento oturumunda dile getirdiği “Ouranon Ourania: The shaking and translating of heaven and heart”¹² adlı yankı uyandıran vaaz metninden bir alıntı “*Sarsılanlardan uzak durun: Bulutlar yağmurdan sonra da dönecektir, Bir fırtına diğerinin peşisıra*” içeriği başsöz olarak sunulmuştur. Yapıtın adına ve metin çevresine göndermede bulunan bu başsöz, metnin biçimlenmesi ve içeriği bağlamında anlamlıdır. Öyle ki yaşadığı dönemde Elisabeth dönemi İngiliz kilisesinin yenilikçi hareketine karşı çıkan ve kendini “saflık” arayışında biri olan Owen'nın sözleri metin boyutunda Campos olarak okurun karşısına çıkar. Böylelikle metne yönelik düşünsel ve yorumsal kanıtlamalara girişmek olanaklı olur.

Buraya kadar ele alındığı şekliyle, metin çevresi oluşturanları daha farklı ve kapsamlı bir çalışmanın konusunu oluşturduğundan yukarıda dile getirilen çıkarımlarla yetinilecektir. Zira ne Luis González'in metinlerine ne de John Owen'ninkine ulaşmak olanaksızdı. Ancak şurası unutulmamalıdır ki, ilk bakışta sıradan bir özellik gibi görünen baskı düzeni, metnin anlam ve biçim farklılıklarına bir başka deyişle “üretkenliğine ve özgünlüğüne” ulaşmada izlenen ilk yoldur. Yanmetinsellik bağlamında kapak düzeninden sonra okurun ilgisini çeken en önemli özellik olarak baskı düzeni göze çarpar. Jean-Claude Couquet “*tipografi belirteklere – büyük harfler, noktalama belirteklere, satır, paragraf ya da bölüm düzeni – okuru 'Beyaz'a, yani yapıtın kesitlenişine dikkat etmeye yöneltir*”¹³ derken bu savı destekler.

“*Don Luis Gonzales'in anısına*” diyerek bir sunuyla başlayan ilk sayfayı (sayfa numarası özgün ve çeviri metinlerde bulunmamaktadır) yaklaşık bir buçuk sayfalık beyazlıktan sonra (bu durum her iki baskı içinde geçerli) John Owen'dan alınan bir başsöz (fr.épigraphe) eşliğinde ikinci sayfa izler. Yaklaşık bir buçuk sayfalık bir boşluktan sonra ilk bölüm ve başlığı gelir. Yapıtın özgün baskısı anlatı düzleminde/bölmeler düzeyinde 13

ile 273, çeviri baskıda 11 ile 223 arasında numaralandırılmıştır. Buna göre özgün baskıda “sunu ve başşöz” yazıları 9. ve 11. sayfalarda, çeviri baskıda 7. ve 9. sayfalarda yer almaktadır (numaralandırma tarafımdan yapılmıştır). Görüldüğü üzere her iki baskıda da ikişer sayfalık bir bakışım söz konusudur. Özgün metinde “İçindekiler” kısmı yapıtın sonunda yer alırken, Türkçe çevirisinde başta bulunmaktadır.

Romanın başlangıcı ile ilgili bu özellikleri belirledikten sonra bitiş için de aynı özellikleri saptamak yerinde olacaktır. Özgün baskı için son bölümün son sayfası 283, çeviri baskı için 223’tür. Bölümler düzeyindeki bu son sayfaları bir sayfalık boşlukla beraber ekler kısmı izlemektedir. Her iki baskı içinde söylenebilecek ortak özellik; beyazlık ile başlayan roman beyazlığa açılır. İcat edilen bir ülke “Ourania” ile başlayan, anlatıcı Fransız coğrafyacı Daniel’in Tepalcatepec vadisindeki izlenimleri ile Ourania’nın bir benzeri Campos yerleşkesi, sakinleri ve Raphael’i tanınmasıyla devam eden roman, Ourania ülkesinin gerçekten var olup olmadığının sorgulanması ile son bulur.

Bundan başka, yapıt çoğu romanda rastlanmadık biçimde dipnotlar (özgün metinde olmayan ancak yayınevının metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamak gerekçesiyle Türkçe çevirisinde İspanyolca sözcükler için eklediği bölüm olarak var), haritalar ve krokilerden oluşan bir “ekler” kısmını içermektedir. Bu kısımda başta, Paricutin’den Tepalcatepec vadisine yol haritası adlı anlatıcı Daniel’in günlük şeklinde tuttuğu yaklaşık dört sayfalık notları ve yol haritası, daha sonra Campos yerleşkesinin kroki ile hayata, evliliğe, eğitime ve toplum yapısına ilişkin kuralların çeşitli kavramların alfabetik sıralama ile tanıtıldığı yaklaşık iki sayfayı içeren Campos yasaları ve son olarak Ülker takımyıldızının Zenith tepe noktasından geçişini simgeleyen bir kroki yer almaktadır. Ekler kısmının bu içeriği, anlatı metninin daha iyi anlaşılmasını sağlar; aynı zamanda göndergelerinin metin içinde anlamlarını bulduğu içerikler taşıması ve kurgusal düzlemde gerçeklik etkisini kuvvetlendirmesi bakımından da önemlidir.

2. BÖLÜMLENME DÜZENİ

İçindekiler kısmında gösterildiği biçimiyle yapıt yirmi dört bölüm başlığı içermektedir. Bu bölümler arasındaki geçişler beyazlıklarla sağlanır. Aynı beyazlık etkisi, altbölümleri ve altbölümlerin içinde yer alan daha küçük birimleri oluşturan kesitlerin oluşturulmasını da sağlar. Bu durum roman türü için (düzyazı türlerinin tamamı için) ortak bir özellik olarak ortaya çıkar. Öyle ki beyazlık etkisinin her roman için farklı bir özellik

içerdiği her zaman için söylenebilir. Ancak bu çalışmada bu etkinin romana yansımalarından çok, bölüm ve altbölümlerin eklemleme düzeni üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda yine Michel Butor'dan bir alıntı yapmakla yetinilecektir: *“Birbirinden değişik zamanlarda gerçekleşmiş iki olayın anlatıldığı iki paragrafı en arı ve en yalın biçimde birleştiren beyaz boşluk, en çabuk anlatı biçimi, her şeyi silen bir hız olarak görülür. Yazar, bu beyazlığın içine çeşitli kesitler yerleştirerek, okurun birinden öbürüne geçerken belli bir zaman ayırmasını, özellikle de okuma zamanı ile serüven zamanı arasında belli bir aşama koymasını sağlar¹⁴.*

Geçişleri sağlayan bölüm başlıkları ilk bakışta kendisini hissettirmeyen metin içi göndermelerle anlamını bulan çeşitli özellikleri barındırmaktadır. Özgün ve çeviri metinlerde göze batan bu ayırıcı özellik ilk olarak birinci bölümün içerisinde yer alan birinci altbölümün başlığında görülmektedir. Birinci bölümü altbölüme eklemleyen sözce öbeği **“karşılaştığım en garip delikanlıyla bir araya getirdiği güne kadar”** altbölümün başlığı ve aynı zamanda zaman zarf yantümcesi değerindedir. Böylelikle birinci bölüm ve altbölüm bileşik bir zaman tümcesi aracılığıyla birbirlerine eklenirler. Aynı özellik romanın genel yapılanmasını oluşturur. Bu yapılanma “İçindekiler” kısmında yer aldığı şekliyle yirmi dört bölüm başlığı içeren romanın aslında iki ayrı anlatı düzeyinde, sekiz bölüm ve on altı altbölümden oluştuğu çıkarımının yapılmasına olanak verir.

Biçimsel olarak göze çarpan, başlıkların bu düzenlenişi ile başlıklar arasındaki yazım farklılıkları ikili anlatı düzeyini kesimler: *Ourania*'da biri anlatıcının Fransız coğrafyacı Daniel, diğeri ise Campos'lu Raphael'in olduğu iki anlatı söz konusudur. Bu biçimsel bölümlenmede, büyük harflerin kullanımı iki anlatı arasında, ayırıcı bir özelliktir; Daniel'in anlatısında bölüm ve altbölüm başlıklarının ilk harfi büyük diğer tüm harfleri küçük ya da tamamı küçük harfle iken Raphael'in anlatısında tamamı büyük harftir. İkili anlatı düzeyi Raphael'in anlatısında italik olarak belirtilmiştir. Ancak hemen belirtmekte yarar var: Bölüm ve alt bölüm adlandırmaları makale yazarı tarafından yapılmıştır, özgün ve çeviri metinlerde söz konusu değildir.

Bu bağlamda yapılanmada iki düzey söz konusudur. İlk düzeyde Bölüm başlıkları ve onu izleyen metin görünümü söz konusudur. İkinci düzey ise altbölüm başlıklarının bir önceki bölüm ya da altbölümün devamı niteliğinde olmasıdır. Bir başka deyişle, başlığın her iki metin öbeğini (bölüm ya da altbölüm sonu ile yeni altbölümün öbekleri) birbirine bağlamasıdır.

Türkçe ve Fransızcaları yazılmış Bölüm yapılanmasında ilk satır bölüm ya da alt bölüm başlığını işaret ederken ikinci satırlar metin içeriklerinin başlangıcını göstermektedir. Altbölüm yapılanmasında ise ilk satırlar bir önceki bölüm ya da altbölümün sonunu, ikinci satırlar altbölüm başlıklarını, üçüncü satırlar ise yeni altbölümün metin öbeğini işaret etmektedir. Yukarıda değinilen bölüm ve alt bölüm yapılanmalarının tüm bu özelliklerini aşağıda bu çerçevede değerlendirmek ve yorumlamak gerekli bir tutum olacaktır. Sayfa aralıkları Türkçe metin için “ s.”, Fransızca metin için “p.” kısaltmalarıyla verilmiştir.

I. BÖLÜM

Bir ülke icat ettim / **J'ai inventé un pays**

Savaş zamanıydı/
C'était la guerre. (s.11 /p.13)

I.1. Alt bölüm

Sanki Mario başka bir dünyaya, Ourania'ya doğru havalanmıştı. Sonra yıllar geçti, ben biraz unuttum. Çok uzun zaman sonra, ta ki tesadüflerin beni,
C'était comme si Mario s'était envolé vers un autre monde, vers Ourania. Puis les années ont passé, j'ai un peu oublié. Jusqu'à ce jour, longtemps après, où le hasard m'a réuni avec (s.18 /p.22)

karşılaştığım en garip delikanlıyla bir araya getirdiği güne kadar
le jeune homme le plus étrange que j'aie jamais rencontré

Manzanillo limanından Colima kentine giden bir otobüsle Batı Meksika'ya seyahat ediyordum.

Je voyageais à travers l'Ouest mexicain, dans un car qui allait du port de Manzanillo vers la ville de Colima. (s.19 /p.23)

II. BÖLÜM:

Antropologlar tepesi / **La colline des anthropologues**

San Pablo yolundan içerde, Vadi'ye hakim taşlık bir yamacın üzerindeydi.

était en retrait de la route de San Pablo, sur une côte caillouteuse qui dominait la Vallée. (s.30 /p.37)

II.1. Altbölüm :

Bunun üzerine sendeleyerek sıvıştım, yağmurun altında kara taşlı kaygan yoldan tepenin altına doğru, Paraşütçüler mahallesine doğru inmeye başladım. Şose boyunca yürüyerek, şehre doğru,

Là-dessus, je me suis sauvé en titubant, j'ai descendu sous la pluie le chemin de pierres noires et glissantes vers le bas de la colline, vers le quartier des Parachutistes. A pied, le long de la chaussée, vers la ville, vers (s.41 /p.52)

Vadi / la Vallée

ye doğru, çukurlarla dolu o sokaklara doğru, kaldırımları fazlasıyla yüksek o daracık sokaklara ve su birikintilerine, yoo hayır, su birikintisi değil, farları yanan arabaların yan pistonlarına kadar suya battığı, yoldan geçerken ellerinden geldiğince plastik torbaların altına sığınıp aceleyle koşuşan tek tük insanın üzerine kocaman sular sıçrata sıçrata geçip gittiği havuzlara, kapkara sulu kuyulara doğru

ces rues défoncées, ces rues étroites aux trottoirs très hauts, et les flaques, mais des étangs, des puits d'eau noire, à travers lesquels les voitures aux phares allumés avancent, l'eau jusqu'à mi-jupes, en projetant de grandes éclaboussures sur les rares passants qui se hâtent en s'abritant comme ils peuvent sous des sacs en plastique. (s. 42/p.53)

II.2. Altbölüm :

İlk kez bu dönemde

C'est à cette époque que je suis allé pour la première fois dans (s.52 /p.66)

Bölge / la zone

ye gittim. Dahlia iyi değildi.

Dahlia n'allait pas bien. (s. 53/p.67)

II.3. Altbölüm :

Ertesi sabah erkenden

Le lendemain, de bonne heure, je me suis décidé à aller jusqu'à (s. 66/p.83)

Campos / Capmos

‘a gitmeye karar verdim.

Le bus m’a déposé à Ario, sur la place. (s.67 /p.84)

II.4. Altbölüm:

Bir süre sonra, kentte her şey uyurken, bir akşamüzeri Raphael, Emporio’ya geldi. Defterinin ilk sayfalarını bana bıraktı, üstüne acemice büyük harflerle, Fransızca bir başlık koymuştu, Quelque temps après, Raphaël est venu à l’Emporio, une fin d’après-midi, alors que tout dormait dans la ville. A mon intention, il a déposé les premiers pages de son cahier, où il avait écrit le titre en français, avec des lettres capitales maladroites, (s. 71/p.90)

RAPHAEL’İN HİKÂYESİ / HISTOIRE DE RAPHAËL

“Kapı açılıyor, giriyorum.”

« **La porte s’ouvre, j’entre.** » (s.72 /p.91)

II.5. Altbölüm :

Kurak mevsim gelmişti, onunla birlikte Tepalcatepec vadisine gitme tarihim de yaklaşıyordu ve buna rağmen Vadi’den ayrılmak bana zor geliyordu.

La saison sèche était revenue, avec elle approchait la date de mon départ pour la vallée du Tepalcatepec, et pourtant, j’avais du mal à m’écarter de la Vallée. C’est alors que j’ai fait la connaissance d’ (s. 78/p.99)

Orandino

ile o zaman tanıştım.

Dahlia était revenue de Mexico totalement dépressive. (s.79 /p.100).

Çevirmenin burada özgün metinden biçimsel olarak uzaklaştığı göze çarpıyor. Zira özgün metinde başlayan tümce yeni altbölümde sonlanıyor ve “Dahlia.... ” şeklinde yeni bir tümce ile satır başından başlıyor.) Bu alt bölümde anlatıcı Daniel’in anlatısına tanıklık eder okur.

II.6. Altbölüm:

İçindeki sayfalarda

Elle contenait plusieurs feuillets, qui racontaient la suite de l' (s. 112/p.142)

RAPHAEL'İN HİKÂYESİ / HISTOIRE DE RAPHAËL

nin devamı anlatılıyordu.

«J'ai aimé tout de suite Campos, même si au début c'était difficile. (s.113 /p.143)

II.7. Altbölüm:

Raphael birinci sayfanın sol başına adını yazmış ve bir başlık koymuştu. / En haut de la première page, à gauche, Raphaël avait écrit son nom, et le titre, (s.118/p.150)

JADI'NİN HİKÂYESİ / HISTOIRE DE JADI

Campos'a ilk gelen o, cemaatimizi kuran o. / « C'est lui qui est venu pour la première fois à Campos, c'est lui qui a crée notre communauté. (s. 119/p.151)

II.8. Altbölüm : 7.6.1

“İleride bu konuda sana daha fazla şey anlatacağım. Şimdi sana, ” / « je te dirai davantage sur ce sujet plus tard. A présent, je voudrais te parler de (s. 126/p.160)

BAHÇEMİZ / NOTRE JARDIN

“Danışmanımız Anthony Martin Campos'a yerleştğinde taşlık bir dağdan ve eskiden Cizvitlerin mısır yetiştirdikleri, sarmaşık ve otlarla kaplı geniş arazilerden başka bir şey yokmuş. / « Quand Anthony Martin, notre Conseiller, s'est installé à Campos, il n'y avait rien qu'une montagne de cailloux et de grand terrains couverts de ronces et d'herbes, là, où les jésuites avaient autrefois leurs plantations de maïs. (s.127 /p.161)

II.9. Altbölüm : 7.6.2

Raphael bir hamış eklemiş, bir sayfa, üzerinde

Raphaël a ajouté un post-scriptum, une page sur laquelle il avait marqué (s.129 /p.164)

ELMEN/ ELMEN

yazılı.

Başlangıçta dilimiz yoktu.

« Au début, notre langue n’existait pas. (s.130 /p.165)

II.10.Altbölüm : 7.6.3

“YOLKAÇKINI” / « L’ÉGARÉ »

“ Bu Jadi’nin Campos’a geldiğinde Efrain Corvo’ya verdiği isim, nedenini tam olarak anlayamadım, belki de çok sevdiği *The Estranged One* kitabı yüzünden.

c’est le nom que Jadi avait donné à Efrain Corvo, quand il est arrivé à Campos, je n’ai jamais vraiment compris pourquoi, peut-être à cause de *The Estranged One*, un livre qu’il avait aimé. (s.132 /p.167)

II.11.Altbölüm : 7.6.4

HOATU / HOATU

“Sana Oodham’ın beni köyün yukarı kesimine sürüklediği ve Hoatu’yu Christian’la sevişirken seyrettiğimiz, soluklarını dinlediğimiz, ter kokularını içimize çektığımız geceyi anlatmışım.”

« Je t’ai raconté la nuit où Oodham m’a entraîné en haut du village, et nous avons regardé Hoatu faire l’amour avec Christian, nous avons écouté leur souffle, respiré l’odeur de leur sueur. (s.135 /p.171)

II.12.Altbölüm :

Ben de Tepalcatepec’ten geçecek varsayımsal yolumun hikâyesini yazıya dökmeyi düşündüğüm not defterimi elime aldım. Ama bu ciddi şeyler yerine şunları yazdım:

Moi aussi j’ai repris mon cahier de notes, sur lequel j’ai prévu d’écrire le compte rendu de ma route hypothétique à travers le Tepalcatepec. Mais au lieu de ces choses sérieuses, j’ai marqué : (s.139 /p.176)

Lagunanın Lili'si / Lili de la lagune

Bu bencil ve nasırlaşmış Vadi'den, çilek krallarının ve dondurulmuş gıda fabrikalarının sahiplerinin hüküm sürdüğü bu iktidar ve para kentinden kaçtığından beri hangi yollardan geçtin?

quel chemin as-tu suivi depuis que tu t'es enfuie de cette vallée égoïste et endurcie, cette ville de pouvoir et d'argent sur laquelle règnent les rois de la fraise et les propriétaires des usines de congélation ? (s.140/ p.177)

II.14. Altbölüm :

Tertemiz ve huzur dolu bir nefes almak için, bataktan binlerce fersah uzakta, şenliklerini anlatan Raphael Zacharie'nin günlüğünden sayfalar okudum.

Pour une bouffée d'air pur et de bien-être j'ai lu les pages du cahier de Raphaël Zacharie, à mille lieues de cette boue, qui parlent de leur fête (s. 145/p.184)

“GÖKYÜZÜNE BAKMAK” / « REGARDER LE CIEL »

Dostum Daniel, Campos'a gelince yıldızların adlarını, gezegenlerin evrelerini ve kamer aylarını nasıl öğrendiğimi sana anlatmıştım.

« Je t'ai déjà dit, ami Daniel, comment j'ai connu le ciel en arrivant à Campos, le nom des étoiles, les phases des planètes et les lunaisons. (...) » (s.146 /p.185)

Bu altbölüm eklemlenmesinde çevirmen noktalama işaretlerine dikkat etmediği için sanki farklı bir bölüm olarak çeviri metne yansıtılmış; oysa özgün metinde altbölümü sonlarından herhangi bir noktalama işareti bulunmamaktadır.

III. BÖLÜM :

Aldaberto Aranzas / **Aldaberto Aranzas**

kızının on beşinci doğum günü için davet veriyordu.
recevait pour les quinze ans de sa fille. (s.150 /p.190)

III.1. Altbölüm :

Ve gerçekten de, *La Jornada*'nın o sayısının yayınlandığının ertesi günü Raphael'in aracılığıyla

Et en effet, le lendemain de la parution du numéro de *La*

Jornada, j'ai reçu, transmise pas Raphaël, une lettre dictée par (s. 156/p.198)

*DANIŞMAN ANTHONY MARTIN / ANTHONY MARTIN,
LE CONSEILLER*

tarafından dikte edilen bir mektup aldım.
« J'écis ceci, sachant que notre temps à Campos est compté. (s. 157/p.199)

IV. BÖLÜM :

Sürgün / L'exil

Noel haftasında başladı.
a commencé pendant la semaine de Noël. (s.162 /p.206).
Çevirmen biçimsel özelliğe özen göstermemiştir.

V. BÖLÜM :

Emporio'ya elveda / Adieu à l'Emporio

Çünkü gidiyorum ve ne zaman döneceğimi, hatta dönüp dönmeyeceğimi bilmiyorum.
puisque je pars et que je ne sais pas quand je reviendrai, ni même si je reviendrai jamais. (s. 169/p.215)

VI. BÖLÜM :

Yollarda / Sur les routes

Onlar Gökkuşığı halkı.
ils sont le peuple arc-en-ciel. (s.181 /p.230)

VI.1. Altbölüm:

Sonunda
Enfin, arrive le moment du départ pour (s.195 /p.248)
Yarım –Ay adası / **L'île de la Demi-Lune**
na hareket zamanı geldi.
Christian'la Hoatu her şeyi hazırlamışlar.
Christian et Hoatu ont tout préparé. (s. 196/p.249)

VII. BÖLÜM :

Lagunanın Lili'si / Lili de la lagune

sanki hayatım buna bağlıymış gibi seni aradım durdum.
je t'ai cherchée comme si ma vie en dépendait. (s.209 /p.265)

VIII. BÖLÜM :

Ne günü biliyoruz ne saati / **Nous ne connaissons ni le jour ni l'heure**
 Raphael tekrarlar dururdu bunu. / **C'était ce que répétait**
Raphaël. (s.215 /p.273)

EKLER

1. Paricutin'den Tepalcatepec vadisine giden yol haritası (s.209 /p.265)
2. Campos Krokisi (s.209 /p.265)
3. Campos Yasaları (s.209 /p.265)
4. Ülker takımyıldızının Zenith tepe noktasından geçişi (s.209 /p.265)
5. Dipnotlar (sadece Türkçe baskıda bulunmaktadır.) (s.209 /p.265)

SONUÇ

Her romancı elbette kendisinden önce yazılanlara öykünür ancak bunu yaparken ya romanında gündeme getirdiği yeni anlatım ve söylem uygulamaları ya da yapıtını şekillendirdiği farklı biçimsel ve kurgusal içeriklerle, kendi özgünlüğünü yaratmasını ve korumasını da bilir. *Ourania* bu bağlamda yapılanması ile özgün bir romandır.

Le Clézio bu yapıtında roman türünün yapılanmasına ilişkin deneysel bir uygulamayı ile okurunu buluşturur. Roman türündeki *önmetinsellik içeriğine* (architextualité) farklı bir yöneliştir onunki. Alışıldık yapılanmaların dışında eşine rastlanmayan ve belki de bir ilk örnek roman durumundadır *Ourania*.

DİPNOTLAR VE KAYNAKLAR

* Bu makale, 20-22 Mayıs 2010 tarihlerinde Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen VI. Ulusal Frankofoni Kongresinde sunulan "Ourania'da Yapısal Düzen" başlığıyla sunulmuş ve basılmamış bildirinin üzerinde değişiklikler yapılarak ve yeniden düzenlenerek yayına hazırlanmıştır.

** LE CLEZIO, Jean-Marie Gustave, *Ourania*, çev: Aysel BORA, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2006, s.11.

¹ BUTOR, Michel, *Roman Üstüne Denemeler*, çev: Mehmet Rifat/Seman Rifat, Düzlem yayınları, İstanbul, 1991.s.144

² LE CLEZIO, Jean-Marie Gustave, *Ourania*, çev: Aysel BORA, Merkez Kitaplar, İstanbul, 2006.

³ GENETTE, Gérard, *Palimpsestes*, , Seuil, Paris, 1982.

⁴ GENETTE, Gérard, *Seuils*, Seuil, Paris, 1987.

⁵ Prière d'insérer içeriği için bakınız: <http://www.lexpress.fr/culture/livre/gerard->

genette_806821.html

⁶ GENETTE, Gérard, *Palimpsestes*, , Seuil, Paris, 1982. p.9.

⁷ AKTARAN, LANE, Philippe, Congrès Mondial de Linguistique Française' de sunulan “*les frontières des textes et des discours: pour une approche linguistique et textuelle du paratexte* “ başlıklı bildiri. Durand J. Habert., Laks B. (éds.) Paris, 2008, p. 1380.

⁸ LANE, Philippe, *La Périphérie du Texte*, Paris: Nathan/Université, s. 17.

⁹ Daha detaylı bilgi için bakınız: <http://www.gallimard.fr/collections/blanche.htm>

¹⁰ GÜNAY, V.Doğan – UZDU, Funda, Kitap ile Kapağı arasındaki Göstergelerarası Serüven, s.8. <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/gsfds/article/viewFile/1008/1088>

¹¹ Detaylı bilgi için bakınız:

<http://www.correodelmaestro.com/anteriores/2004/febrero/artistas93.htm>

¹² Detaylı bilgi için bakınız: <http://catalogue.nla.gov.au/Record/1301177>

¹³ AKTARAN RİFAT, COUQUET, Jean-Claude *Sémiotique littéraire*, s.52.

Bakınız, Mehmet Rifat Güzelşen, *Roman Kurgusu ve Yapısal Çözümleme*, İstanbul Üniversitesi Yayınları no: 2493, İstanbul, 1978, s. 38.

¹⁴ BUTOR, Michel, *Roman Üstüne Denemeler*, çev: Mehmet Rifat/Seman Rifat, Düzlem yayınları, İstanbul, 1991, s.137.